

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Еристика

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Освітньо-наукова програма: «Філософія»

Спеціальність: 033 «Філософія»

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Форма навчання – денна, заочна

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” червня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література
10. Програмові вимоги

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Еристика
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Викладач (-і)	Гнатюк Ярослав Степанович
Контактний телефон викладача	0956436042
Е-mail викладача	jaroslav.gnatiuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	лекції, семінарські заняття
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	за попередньою домовленістю
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Еристика» є складовою програми підготовки студентів спеціальності 033 Філософія.</p> <p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є техніка та методика ведення суперечки, дискусії та дебатів.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких <u>змістових модулів</u>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні моделі і принципи суперечки. 2. Логічні основи суперечки. 3. Психологічні підстави суперечки. <p>Навчальна дисципліна «Еристика» вивчається разом із іншими філософськими дисциплінами. Вона є теоретичною основою для забезпечення набуття слухачами навчального курсу інтегрованих, поглиблених та системно упорядкованих знань щодо особливостей коректного ведення суперечки, дискусії та дебатів.</p> <p>Вивчення навчальної дисципліни сприяє формуванню логічної культури ведення суперечки, аргументації та критики. Окреслене коло проблем є важливим для засвоєння та набуття практичних навичок студентами, що навчаються за спеціальністю «Філософія».</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни «Еристика» із еристиком як теорією і практикою суперечки.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни «Еристика» є формування у студентів філософського світогляду та мислення, оволодіння студентами сучасними знаннями з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у сфері філософії, отримання необхідного обсягу теоретичних знань, набуття практичних навичок ознайомлення студентів із засобами коректного ведення суперечки, дискусії та дебатів.</p>	
4. Компетентності	
<p>Оволодіння базовими моделями суперечки, підставами і принципами суперечки, стратегією і тактикою суперечки.</p> <p>Вміння проводити логічний аналіз конфліктного діалогу, аргументації та критики, нейтралізувати прийоми впливу в суперечці.</p>	

5. Результати навчання

Відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні:

знати :

- природу суперечки, її види і принципи ведення;
- базові моделі суперечки;
- роль запитань і відповідей у процесі ведення суперечки;
- теорію аргументації та її види;
- критику та її види;
- прийоми маніпулювання у суперечці і способи їх нейтралізації;
- психологічні прийоми впливу у суперечці.

вміти :

- застосовувати стратегії і тактики суперечки;
- використовувати принципи та методики ведення суперечки;
- послуговуватися теорією аргументації і критики.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	033 Філософія	4	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Літера- тура	Завдання, год	Вага оцінок за сем. занят.	Термін виконання
Тема 1. Поняття і предмет еристики.	Лекція, групова робота, семінарське заняття, самостійна робота	Гнатюк Я. С. Еристика та евристика / Я. С. Гнатюк. – Івано-Франківськ: Симфонія, 2013. Хоменко І. В. Еристика: мистецтво полеміки / І. В. Хоменко. – К.: Юрінком Інтер, 2001. Хоменко І. В. Еристика / І. В. Хоменко. – К.: ЦУЛ, 2008.	Групове обговорення, індивідуальне науково-дослідне завдання, тестування, опрацювання рекомендованої літератури.	5	Відповідно до розкладу занять
Тема 2. Базові моделі суперечки.					
Тема 3. Підстави і принципи суперечки.					
Тема 4. Застосування законів логіки у суперечці.					
Тема 5. Запитання відповіді у суперечці.					

<p>Тема 6. Аргументація і критика у суперечці.</p> <p>Тема 7. Правила і помилки в суперечці.</p> <p>Тема 8. Приймивпливу в суперечці.</p>				
7. Система оцінювання курсу				
<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів (лютий-червень): 1) присутність на лекційному занятті – 1 бал; 2) усні відповіді на семінарських заняттях з використанням візуалізованих презентацій своїх відповідей – максимально 3 бали (чотири оцінки із дев'ять семінарських занять); 3) дві письмові роботи (в межах семінарських занять) – максимально 3 бали за кожен окремо. 4) контроль за самостійною роботою – здійснюється у формі комп'ютерного тестування у поза аудиторний час із наперед визначених робочою програмою тем.</p> <p>За бажанням студента можна пройти підсумковий контроль (залік) у тестовій формі (із використанням комп'ютерних технологій). У тесті 50 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється 1 бал. Час проходження тестування – 50 хвилин. Максимальна кількість балів – 50. Загальна кількість – 50 балів. Сумарна кількість – 100 балів.</p>			
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Дві письмові роботи: Робота 1 – охоплює матеріал лекційних тем 1-4. Кількість запитань: 4. Запитання відкритого типу (без варіантів відповідей). Час виконання: 90 хв. (в межах семінарського заняття). Робота 2 – охоплює матеріал тем 5-8. Кількість запитань: 4. Запитання відкритого типу (без варіантів відповідей). Час виконання: 90 хв. (в межах семінарського заняття).</p>			
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. Візуалізована презентація на семінарське питання не повинна перевищувати 40 слайдів. Однак слід пам'ятати, що візуалізована презентація тільки доповнює підготовлену основну відповідь студента. 2) двох письмових (контрольних) робіт протягом семестру. Виконання цих завдань передбачає якісну, системну, цілеспрямовану навчальну діяльність студента у підготовці до написання роботи. Студент допускається до підсумкового контролю (залік) за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів (максимально – 50).</p>			
8. Політика курсу				
<p>При організації освітнього процесу студенти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів; Положення про академічні відпустки та повторне навчання в вищих закладах освіти; Положення про моніторинг якості рівня знань здобувачів вищої освіти (02.03.2016, №43-АГП); Положення про академічну доброчесність; Положення про порядок навчання студентів за індивідуальним графіком; Положення про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (№18 від 2.02.2016р.); Політика курсу «Еристика» ґрунтується на принципах академічної доброчесності. Студент виконує усі завдання, які зазначені у програмі (силабусі) вчасно. За умови відсутності студента</p>				

на лекції чи семінарському занятті, отримання незадовільної оцінки на семінарських заняттях ж неякісного виконання візуалізованої презентації визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, незадовільних оцінок та подачі для попереднього перегляду візуалізованих презентацій. У випадку запозичення робіт (випадків плагіату), виявів академічної недобросовісності (списування), викладач пропонує студенту повторно виконати необхідний вид роботи. При бажанні студента підвищити підсумкову оцінку пропонується виконання індивідуального завдання – письмова робота із попередньо узгоджених тем семінарських занять. Якщо студент не ліквідував заборгованість за талоном №3 (при комісії) і не набрав мінімум 50 балів, йому буде запропоновано повторне вивчення даної навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література

Гнатюк Я. С. Еристика та евристика / Я. С. Гнатюк. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2013.
Хоменко І. В. Еристика: мистецтво полеміки / І. В. Хоменко. – К.: Юрінком Інтер, 2001.
Хоменко І. В. Еристика / І. В. Хоменко. – К.: ЦУЛ, 2008.

10. Програмові вимоги

1. Еристика, її предмет та історія.
2. Поняття про комунікацію.
3. Ідея комунікації в історичній перспективі.
4. Суб'єкти, об'єкти і способи комунікації.
5. Мета комунікації.
6. Види комунікації. Еленктична та еристична комунікація.
7. Еристика як теорія конфліктної комунікації.
8. Діалог як форма інтеракції в процесі комунікації. Мотиви і стимули діалогу.
9. Діалогічна модель еристичної комунікації.
10. Дидактичний і пошуковий діалоги, діалог у процесі аналізу і підготовки рішень.
11. Сократичний і риторичний діалог. Діатриба.
12. Поділ діалогів на види за інтенсивністю обміну інформацією.
13. Ігрові і карнавальні діалоги.
14. Усні і письмові діалоги.
15. Безконфліктний і конфліктний діалоги.
16. Суперечка як комунікативна ситуація та діалог в режимі слабкого чи гострого конфлікту.
17. Поняття про суперечку. Учасники суперечки. Пропонент. Опонент. Аудиторія.
18. Диспут і дебати.
19. Дискусія і полеміка.
20. Софістика і еклетика.
21. Класифікація суперечок.
22. Конструктивна і деструктивна суперечки.
23. Публічні і непублічні суперечки.
24. Пізнавальна і ділова суперечки.
25. Прості і складні суперечки.
26. Суперечка заради істини, перемоги, суперечка заради суперечки.
27. Запитання і відповідь як логічні засоби еристичної комунікації.
28. Запитувач і відповідач. Комплекс «запитання – відповідь».

29. Логічна структура запитання. Передумова і контекст запитання. Коректні і некоректні запитання.
30. Явні і приховані запитання.
31. Відкриті і закриті запитання.
32. Інформаційні і дослідницькі запитання.
33. Творчі і нетворчі запитання.
34. Уточнюючі і доповнюючі запитання.
35. Прості і складні запитання.
36. Загальні і часткові запитання.
37. Вузлові і навідні запитання.
38. Сильні і слабкі запитання.
39. Основні функції запитань.
40. Істинні і хибні відповіді.
41. Правильні і неправильні відповіді.
42. Прямі і побічні відповіді.
43. Короткі і великі відповіді.
44. Повні і неповні відповіді.
45. Відповіді по суті запитання і відповіді не по суті запитання.
46. Основні функції відповідей.
47. Методи дедуктивної та індуктивної послідовності постановки запитань і побудови відповідей.
48. Правила формулювання запитань і відповідей.
49. Суперечка як особливий випадок аргументації.
50. Поняття про аргументацію.
51. Епістемічний і комунікативний аспекти аргументації.
52. Аргументатор і аудиторія аргументації. Адресант і адресат.
53. Структура аргументації. Дедуктивна аргументація. Правдоподібна аргументація.
54. Види аргументації.
55. Поняття про доведення.
56. Пряме і побічне доведення.
57. Підтвердження і заперечення.
58. Поняття про спростування. Види спростування.
59. Пояснення. Структура пояснення. Види пояснення. Вимоги до пояснення.
60. Виправдання та його види.
61. Інтерпретація.
62. Оцінка висловлювань в аргументації. Критерії оцінки для тверджень, запитань та імперативів у теорії аргументації.
63. Поняття про критику.
64. Структура критики.
65. Види критики.
66. Неявна і явна критика.
67. Деструктивна і конструктивна критика.
68. Змішана критика.
69. Формальні правила аргументації і критики.
70. Змістовні правила аргументації та критики.
71. Стратегія суперечки.
72. Види стратегій у суперечках.
73. Об'єктивні підстави плюралізму.
74. Невизначені і багатозначні імена як причина непорозумінь та конфлікту думок.

75. Оказіональність як причина непорозумінь.
76. Безглузді висловлювання. Абсурд і нонсенс.
77. Умови раціональної суперечки.
78. Нормативний характер суперечки. Норми раціональності, логічності та адекватності.
Принцип співчуття Мейсона.
79. Тактика суперечки.
80. Поняття про маніпулювання. Прийоми маніпулювання у суперечці.
81. Коректні прийоми маніпулювання у суперечці.
82. Некоректні прийоми маніпулювання у суперечці.
83. Стандартні некоректні аргументи.

Викладач

доц. Гнатюк Я. С.

